

Tasarı
E.2.2

Dünü ve Bugünüyle

H A R P U T

(Sempozyum : 24-27 Eylül 1998 - Elazığ)

- II -

Yayına Hazırlayan:

Doç. Dr. Fikret KARAMAN

Elazığ Müftüsü ve

Sempozyum Tertip Heyeti Başkanı

Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Araştırmaları Merkezi Kütüphanesi	
Dem. No:	92 629
Tas. No:	956.16 DÜN.B

ELAZIĞ

1999

TÜRKİYE DİYANET VAKFI
ELAZIĞ ŞUBESİ YAYINLARI NO: 8

İsteme Adresi : Türkiye Diyanet Vakfı
Elazığ Şubesi (İl Müftülüğü)
Telefon : (0-424) 212 30 75 - 218 27 69 - 233 66 41
Fax : 218 69 14

Bu Kitap;
Türkiye Diyanet Vakfı
Yayın Matbaacılık ve Ticaret İşletmesi
Baskı Tesislerinde hazırlanmıştır.

Bayındır Sokak No: 55 Kızılay/ANKARA
Tel: 418 59 49 - 425 27 75

HARPUT'TA BİR ÂLİM SÜLÂLESİ: EFENDİGİL ÂİLESİ

Doç. Dr. Ahmet Turan ARSLAN(*)

Biz bu tebliğimizde, Harput ve civârını hatta bütün ilim dünyasını asırlarca aydınlatan bir nur ocağından, dededen toruna intikal eden bir ilim meş'alesinden yani Efendigil Âilesi'nden sözedecek, bu kıymetli âilenin bazı âlimlerini tanıtmaya çalışacağız.

Kaynaklar, bu âilenin dedelerinin sekizinci hicrî (14/15. Mîlâdî) asırdan beri Harput'ta ilmi yaymakla meşgul olduklarını yazarlar⁽¹⁾. Fakat resmi kayıtlar ancak şimdilik onaltıncı asra kadar ulaşabilmektedir. Bu ailenin son âlim ferdi olan Ömer Naimi Efendigil'in (ö.1962) Beyoğlu Müftüsü iken o zaman orada müsevvid olan ve halen (21.09.1998) İstanbul Müftüsü bulunan Salahaddin Kaya'ya "üçyüzelli yıllık (ilimle meşgul) bir ailenin son ferdiyim." şeklindeki ifadesi de bunu teyid etmektedir⁽²⁾. O zamanlardan asrımıza kadar devam edegelen bu ilim ocağı olan aileye önceleri "İmamzâde Ailesi" denirdi. Bu âileden yetişen âlimlerden bir çoğu uzun zaman memleket (Harput / Ma'mûratu'l-Azîz/Elazığ) müftülüğü yaptığı için mahallî söyleyişle "Müftügil" diye tanınmış olan âile/zamanımızda da "Efendigil" nâmıyla anılmaktadır.

Bu âilenin aslının Harput'un "Teştek" köyünden Harput'a gelip yerleştiği, bir kolunun ise bugün hâlâ "Teştek" köyünde mevcut olduğu ve bu kola mensup fertlerde Harput/Elazığ'da devam eden kolun fertlerinin renk, yüz hattı ve bilhassa göz rengi bakımından (Physionmie=Fizyonomi) aynılık gösterdiği son zamanlarda yapılan bir araştırmada kaydedilmiştir⁽³⁾.

Burada bu âileden yetişen ilim erbâbından bazılarından bahsedilecektir.

1- HOCA ESAD EFENDİ

Doğum ve ölüm tarihleri hakkında -henüz- yazılı bir kayıt tesbit edilememiştir. Ancak 1044 Hicri/1634 Mîlâdî yılında doğduğu ve 90 yıl yaşadık-tan sonra 1134 Hicri/1722 Mîlâdî yılında vefat ettiği tahmin edilmektedir.

(*) Marmara Ün. İlahiyat Fakültesi.

(1) İbnu'l-Emin Mahmut Kemal İnal, *Son Asır Türk Şairleri*, İstanbul, 1930, I, 531.

(2) 21.09.1998 tarihinde Sayın Salahaddin Kaya ile yaptığım telefon görüşmesinden.

(3) İshak Sunguroğlu, *Harput Yollarında*, İstanbul, 1959, II, 146.

Tegtek Köyü'nden Harput'a gelen Esad Efendi, burada tahsilini başarıyla tamamladıktan sonra, icâzet almış miiderris olmuştur ve yüzlerce talebe yetiştirmiştir⁽⁴⁾.

2- HOCA AHMED EFENDİ

Ahmed Efendi, yaklaşık olarak 1093/1682'de doğmuştur. Yukarıda zikredilen Hoca Esad Efendi'nin oğludur. "İmamzâde" namıyla tanınmıştır. Babasından öğrenim görerek icazet almıştır. Babasının oliimiinden sonra miiderris olmuş ve Sâre Hatun Camii'nde va'z etmiştir.

Vefat tarihi olarak 1170/1757 tarihi gösterilmektedir⁽⁵⁾.

3- MÜFTÜ MEHMED SA'İD EFENDİ

Mehmed Sa'id Efendi meşhur vâiz Hacı Es'ad Efendi'nin torunu ve Hoca Ahmed Efendi'nin oğlu olup 1137/1725'de Harput'ta doğmuştur.

İlk medrese tahsiline kendi memleketinde bizzat babasından başlamış sonra öğrenimini tamamlamak üzere Diyarbekir'e gitmiştir. Uzun zaman Diyarbekir'de tahsiline devam etmiş ve icâzet-i ilmiye (diploma)⁽⁶⁾ almıştır. Tahsili sırasında, bir Ramazan, -o zaman medrese talebeleri için iyi tarafları da olan- âdet olduğu üzere bütün arkadaşları cer için koylere dağılmış fakat Mehmed Sa'id Efendi bir tarafa çıkmayarak hüccesine (medresesindeki odasına) kapanarak *Mülteka Şerhi* "Paşa" adlı eseri istinsah (kopya ederek bir nüshasını elde) etmiştir. Bin sayfa olan bu eseri Ramazan ayı başında kendi eliyle yazmaya başlayan Mehmed Sa'id Efendi, Arefe günü bitirmeye muvaffak olmuştur. Bu çalışmasının bir hatırası olarak nüshanın sonunda bir köşesinde "Akşama bir, sahûra bir para sarf etmek suretiyle Bayram'a altmış para ile çıktım." kaydının yazıldığı bildirilmektedir ki, bu da onun ilim için fedâkârlığının bir misalidir. Bu nüshanın Beyoğlu müftüsü Ömer Naimî Efendi'nin kitiiphanesinde ata yâdigârı olarak muhafaza edildiği kaydedilmiştir.

Tahsilini tamamladıktan sonra Harput'a dönen Mehmed Sa'id Efendi, doğduğu şehre müftü olarak tayin edilmiş ve aralıksız kırk yıl bu görevi ifâ etmiştir. "Mehmed Sa'id Efendi Fetvası" namıyla kaleme aldığı bir Fetvâ Mecmuası ile de ilim adamları arasında büyük bir şöhret kazanmıştır.

(4) İshak Sunguroğlu, a.g.e., II, 146.

(5) İshak Sunguroğlu, a.g.e., II, 146.

(6) İcâzetname hakkında tafsîlat için bkz: Mehmed Zeki Pakalın, *Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü*, İstanbul, 1971, II, 19-20; Ahmet Turan Arslan, *Ahmed Ziyâeddin Gümüşhanevi'nin Verdiği Bazı İcâzetnameler*, Gümüşhanevi Sempozyum Bildirileri, İstanbul, 1992, s.109-117.

Âlim ve üstün ahlakıyla herkese fazilet örneği olan bu zat 82 yıl yaşadıktan sonra 1210/1804 yılında yine Harput'ta vefat etmiştir⁽⁷⁾.

4- MÜFTÜ HACI AHMED EFENDİ

Ahmed Efendi'nin, bundan önce anlattığımız Mehmed Sa'îd Efendi'nin oğlu olup 1176/1762 yılında Harput'ta doğduğu anlaşılmaktadır.

Ahmed Efendi -muhtemelen babasından- iyi bir öğrenim görmüş ve memleketinde müftü olmuştur.

Bilhassa Fıkıh ilminde yed-i tûla sahibi olup faziletli bir kişiliğe sahipti. Medresesinde talebelerine çeşitli ilimleri okutur, camilerde va'z eder ve ko-nağındaki selamlık odasında her gece ihvan ve yârânıyla ilmî sohbetlerde bulunurdu.

1259/1843 yılında ve ihtiyarlığı zamanında da, bugün hâlâ Harput harâbeleri arasında varlığını koruyan Sâre Hâtun Camii'ni genişletmek suretiyle taşralarda eşine az rastlanır bir şekilde gerçekten çok sağlam bir şekilde yeniden inşa ettirmiştir.

Böylece maddî ve manevî müktesebâtıyla kendisini Harput'a hizmete âdetâ hasretmiş olan Müftü Hacı Ahmed Efendi'nin, oğlu Kaside-i Bürde şerhiyle meşhur Ömer Na'imî, Müftü Büyük Hacı Ali Efendi ve Hacı Yunus Efendi oğlu Mehmed Efendi'lerle birlikte Konya'ya sürgün edilmeleri emri çıkmıştı (Şaban veya Ramazan 1261/1845). İhtiyarlık zamanında bu acıya dayanamayarak Konya'ya gitmeden 85 yaşında ölen Ahmed Efendi'nin mezarı Harput'ta Meteris'te Kürtler Külbesi (Kulübe) denilen yerde ve yolun sağ tarafında âile mezarlığındadır.

Hacı Ahmed Efendi'nin üç oğlu vardı; Bunlardan en büyüğü Kasîde-i Bürde Şârihi diye tanınan Hacı Ömer Na'imî Efendi, ikincisi şair ve edîb Hacı Hayri'nin babası Hacı Hafız Mahmud Efendi, üçüncüsü ise Ahmed Âsım Efendi'nin babası İbrahim Efendi'dir⁽⁸⁾.

5- HACI ÖMER NA'İMÎ EFENDİ⁽⁹⁾

Kasîde-i Bürde üzerine yazdığı şerhle meşhur olan ve yukarıda zikrettiğimiz Ahmed Efendi'nin büyük oğlu Ömer Na'imî Efendi hakkında Sayın Prof.Dr. Erol Ayyıldız ve Prof.Dr. Mehmet Ali Sönmez daha sonraki oturumlarda birer tebliğ sunacakları için bu konudaki dikkatlerinizi o tebliğlere tevcih etmenizi istirham ederek, o zâtın oğlundan bahse geçmek istiyorum.

(7) İshak Sunguroğlu, a.g.e., II, 147.

(8) Bkz: İbnu'l-Emin Mahmud Kemal, İnal, a.g.e., I, 531-535; 610-2; İshak Sunguroğlu, a.g.e., II, 197-8.

(9) Hayatı ve eserleri için bkz: Yusuf İlyan Serkis, *Mu'cemu'l-matbûâtî'l-'arabiyye*, s. 819; Carl Brockelmann, *GAL, Supplement*, Leiden, 1937, I, 469; İbnu'l-Emin Mahmut Kemal İnal, a.g.e., I, 531-2; İshak Sunguroğlu, a.g.e., II, 149-156.

6- HACI HAFIZ ABDÜLHAMİD HAMDİ EFENDİ

Abdiilhamid Hamdi Efendi, Kaside-i biird'e şârihi Ömer Na'imî Efendi'nin oğludur. 1245/1830 yılı Şevval ayının 18 inci gecesi Harput'ta dünyaya gelmiştir.

Abdiilhamid Efendi, babasından öğrenim görüğü sırada kendisinden sonra başlayan öğrencileri okutacak kadar zeka ve kabiliyete sahip olduğundan, babası tarafından bu iikle görevlendirilmiştir. O henüz icâzet almadan tecrübeli ve mükemmel bir üstad gibi hareket etmekle kendisini çevresine sevdirmiştir. Onsekiz yaşında iken 1263/1863 yılında İmam Birgivi'nin *Avâmil* adlı eseri üzerine Qeyh Mustafa b. İbrahim'in yazdığı ve o zaman öğrenciler için nahiv bilgilerinin anlaşılmasını kolaylaştıran *Tuhfetu'l-Avâmil* adlı esere *Nüzhetu'l-ahdân fî hâşiyeti Tuhfeti'l-ihvân* adını verdiği bir hâşiye yazmıştır. Bu hâşiye de medrese talebeleri arasında revaç bulmuş ve *Harpûtî* diye meghur olmuştur⁽¹⁰⁾.

Bundan başka Abdülhamid Hamdi Efendi'nin bir dîvânçe olacak kadar kaside, gazel, kıt'a, müfred gibi kıymetli şiirleri vardır. Bunlardan Şeyhulislam Arif Hikmet Bey hakkında kaleme aldığı kaside, Şeyhulislam'ın çok hogguna gitmiş ve şaire bir kaç rütbe yukarı dereceden ruûs vererek onu taltîf etmiştir.

Abdiilhamid Hamdi Efendi babası Ömer Na'imî Efendi'den 1272/1856 yılında 27 yaşında iken o gün medreselerde okutulmakta olan 12 ilimden (ulûm-ı isnâ aşer) icâzet aldı. Bundan başka Harput'ta Reîsu'l-kurrâ diye tanınan Hafız Yusuf Efendi'den de okuyarak Kırâet icâzeti aldı.

Abdiilhamid Hamdi Efendi bir aralık Molla Köyü'ndeki Ahmed Peykeri Medresesi'nde müderrislik etmiş ve medresenin tamiri için Vakıflar idaresinden gelen tahsisatı Harput'ta yeniden bir medrese inşasına kullanmak istemiş, buna muvaffak olamamış ve gikayet konusu olmuştur. Kendisi bu için peşini bırakmamış, igi takip için 1279/1862 yılında İstanbul'a gelmiş, temaslara başlamış, şikayetçinin haklı olduğu ve o zamanda Vakıflar İdaresinden de ikinci bir tahsisatın mümkün olmadığı anlaşılınca ig Sadrazama intikal etmiştir.

İbnu'l-Emîn Mahmut Kemal İnal'in babası Emîn Paga tarafından Abdülhamid Efendi'nin getirdiği mazbatanın "zât-ı kerîmânelerine havâlesi lâzım gelir." demesiyle Sadrazam "bu mazbatayı getirenle görüşelim." der. Görüşmede, Abdiilhamid Efendi'nin ilim ve ahlâkına hayran kalan Sadrazam Arapgirli Yusuf Kâmil Paga (ö.1293/1876)⁽¹¹⁾, kendisine çok iltifatta bulunur. En sonunda nâmına izâfe edilmek suretiyle medresenin inşâası için

(10) Ahmet Turan Arslan, *İmam Birgivi Hayatı Eserleri ve Arapça Tedrisatındaki Yeri*, İstanbul, 1992, s.154.; Mustafa b. İbrahim, *Tuhfetu'l-Avâmil*, İstanbul, 1323, s. 2, 3, 5, 6, 17.

(11) İbnu'l-Emîn Mahmut Kemal İnal, a.g.e., II, 781-791; aynı müellif, *Son Sadrazamlar*. Dergh Yayınları, İstanbul, 1982. I, 196-258.

bin, nukûd-ı mevkûfe (vakf edilen nakid para) olarak bin -ki toplam 2000-
altının Abdülhamid Efendi'ye verilmesine, medresenin mütevelli ve müder-
risliğinin de kendisine tevdiine ve ayda 500 kuruş maaşla görevlendirilme-
sine emir buyururlar.

Bu başarılı seyahat üzerine Abdülhamid Efendi sevinçle Harput'a dön-
müş, Kâmil Paşa Medresesi'ni daha güzel bir şekilde genişletmiş; aynı za-
mandâ da Molla Köyü'ndeki Ahmed Peykerî Medresesi'nin tahsisatıyla ya-
pılmasında büyük rol oynamıştır.

Öte yandan o, Sâre Hâtun Camii'ni yeniden kârgir olarak yaptırmış olan
dedesi Hacı Ahmed Efendi'nin izinden giderek kendisi de esasen ahşap
olan ve harab olmaya yüz tutmuş bulunan, ve konaklarına en yakın du-
rumdaki Ağa Camii'ni 1306/1889 yılında kârgir olarak kubbeli ve minâreli
bir hale getirilmesinde bizzat önayak olmuştur.

1283/1866 yılında ise babası Kasîde-i Bürd'e şârihi Ömer Na'imî Efendi
(ö.1299/1881-82) ile birlikte tekrar İstanbul'a gelerek Yusuf Kâmil Paşa'ya
misafir olmuşlardır. Hediye olarak getirdikleri Harput'un yerli ipekli ku-
maşlarını Paşa çok beğenmiş, ertesi akşam selamlığa çıktığında Paşa'nın,
kürkünü bu kumaşlardan kaplattığını gören misafirler de bundan çok
memnun olmuşlardır. Paşa bu hareketiyle misafirlerine karşı memnûniye-
tini izhar ederek onları bu şekilde taltif etmek istemiştir.

Yine bu seyahatlerinde devlet adamlarıyla ve İstanbul'un ileri gelen
âlimleri ve edebiyatçılarıyla görüşmüş ve her birinden saygı görmüşlerdir.

Abdülhamid Hamdi Efendi, 1291/1874 senesinde hacca gitmiş, yolcu-
luk sırasında uğradığı Antep, Halep, Şam, Mısır ve Hicaz gibi yerlerde bir
çok Arap ve Acem âlim ve edîbiyle tanışmış bunlardan da ayrı ayrı hürmet
görmüştür.

İbnu'l-Emîn Mahmut Kemal kendisini Harput'ta ziyaret etmiş ve ondan
bahsederken, İstanbul ve diğer vilayetlerde rastladığı büyük âlimler arasın-
da Abdülhamid Hamdi Efendi'nin benzeri az bulunur bir kişiliğe sahip ol-
duğunu, dolayısıyla onun Türklüğün medâr-ı iftihârı olduğunu yazmıştır.

Hacı Abdülhamid bir çok ilim ve irfan erbâbıyla da giyaben dostluklar
kurmuş, onların takdirlerini kazanmıştı. Meselâ bunlardan Giridli Sırrı Pa-
şa (ö.1313/1896) ile Adana'lı Addünnâfi Paşa (ö.1308/1891) yazdıkları ba-
zı eserleri bastırmadan önce Abdülhamid Efendi'ye gönderirler, onun mu-
vâfakatını almadan tabettirmezlerdi. Sırrı Paşa ile bu samimi dostlukları
17 sene kadar sürmüş; Paşa Diyarbakır Vâlisi olduğu zaman Harput'ta Ab-
dülhamid Efendi'nin konağında kalmış, onu da Diyarbakır'e davet etmiş ve
misafirine hürmet ve muhabbet göstermiştir.

Hacı Hamdi Efendi ilmi sâhada zamanının kutbu denilebilecek bir mer-
tebeye eriştiği gibi maneviyatta da o nisbette ileri gitmiş nâdir bir şahsiyetti
ki; çocukluğundan beri ismi gibi ahlâk-ı hamîde sahibi idi.

Tarikatlar hakkmda da uzun zaman ilmî incelemelerde bulunmuş ve nihayet bunların özünü iyice anladıktan sonra Kadirî ve Şâzelî tarikatlerinin ikisine birden intisâb etmişti. Şâzelî tarikatinde çok ilerlemişti ve isteyenleri irşâda memur edilmişti. Bu siiretle ma'nevî sâhadaki takvâsı ilmî fazîletleriyle mütenâsip olduğundan bütün sözlerinde, ig ve hareketlerinde sünnet-i seniyye-i hazret-i nebeviyyeyi (Peygamber -aleyhisselâm-ın kıymetli yolunu, öğütlerini) uygulamaktan bir an geri kalmamıştır. Dinin emirlerini tatbikattaki ciddiyet ve samimiyetine örnek olmak üzere goyle bir olay nakledilmektedir: Abdulhamid Hamdi Efendi'nin hac yolculuğu altı ay sürmüştü. Hicaz'dan dondiikten sonra, Harput'un lug geceleri sohbetlerinden birinde, Hacı Abdulhamid Efendi'nin bu uzun yolculukta namazlarını kazaya bırakıp bırakmadığı hakkmda hasbihaller yapılırken taraflar arasında bu konu üzerinde bahse girişilmiş ve vaktin geç olmasma ragmen taraflardan iki kişi bizzat kendisinden sormak ve anlamak üzere Hacı Abdulhamid Efendinin konağına gitmişler; harem dairesine geçmiş olan Efendiyi çağırarak teredditlerini sorunca o gu cevabi vermiştir: "Hamdolsun; bu miiddet içinde bir vakit olsun namazımı kazaya bırakmadım. Ancak Mekke ve Medine arasında bir ikindi namazını cernaat bulamadığım için yalnız kıldım ki o da gitti gider."

Diğer taraftan Hacı Abdulhamit Efendi'nin 1309/ 1893 yılında Sâre Hâtun Camii'nde minber ile mihrap arasma oturarak Buhari-i Şerifi okuttuğu, bir yılda hatmettiği, dersine devam edenlerin çok istifade ettiği nvayet edilmektedir.

Yine onun okuttuğu talebelerine yedi defa icazet vermeye muvaffak olduğu, Sâre Hâtun Camiinde, aralarında oğlu Mehmet Sait ile Mehmet Kemaleddin'in de bulunduğu onbeş kişiye icazet verdiği kaydedilmektedir.

Defalarca yapılan miiftiilik teklifini kabule yanagmayan Hacı Abdulhamit yıllarca Tefsir, Hadis, Fıkıh gibi yüksek ve kutsi ilimlerin öğretimi ile meggul oldu. Uzun süre devam eden ve rahatsız edici derecede seyreden romatizma hastalığına yakalanınca Alet derslerinin öğretimini oğlu Kemaleddin'e bırakarak kendisi ulûm-ı âliyyenin (yüksek ilimlerin) tedrisine devam etti.

Yine bir ramazan başında Burhaneddin el-Merğînânî'nin (ö.593/1197) Hanefi fıkıhına dair olan meghur eseri el-Hidde'yi okutmaya başlamış ancak çok geçmeden hastalığı buna mani olmuştu.

Hacı Abdulhamit Hamdi Efendi'nin son günleri hakkında o giinlerin şahidi olan İshak Sunguroğlu goyle demektedir: "...Hastalığı yirmibeş gün kadar sürmüş ve sonunda 1902 (29 Nisan 1358) pazartesi günü akşam ezanmdan bir saat evvel tilâvet-i Kur'ân, tevhid ve zikr-u fikr-i rabbanî'den bir an ayrılmaksızın gözlerini hayata kapadı.

Ben bu günü çok iyi hatırlıyorum. Akşamın sükûnu içinde, Efendîgillerin evleri tarafından bütün mahalleye bir ağlama, bir feryat bir vâveylâdır yayılmıştı. Bu acı sesleri, kasabadaki bütün camilerin minarelerinden etrafı akseden salâtu selâm sesleri takip ediyordu. Bütün Harput halkı büyüklerinin ölümünden müteessir olarak için için ağlıyordu.

Ertesi gün öğleden sonra cenaze namazı, kasabadan Meteris'e çıkınca sol taraftaki büyük meydanda kılındı. Bütün Harput ahalisi bu cenaze merasimine iştirak etmişlerdi."

Oğlu Kemal Efendi, babasının ölümü için yazdığı tarihin birincisi miladî, ikincisi ise hicri olmak üzere iki tarih göstermektedir.

Mezar taşı için şu kitabeyi yazmıştır:

Ey zâir-i ibret-karîn
Abdulhamid Efendi kim
Olduğuyçün mevî ile
Tarihin yazdı Kemal

Bir zattır ki burda defin⁽¹²⁾
Allâme-i asrı güzîn⁽¹³⁾
Âlem umum üzere hazîn⁽¹⁴⁾
Ağladı cümle mü'minîn⁽¹⁵⁾

(1902-1302)

O, oğlu Kemaleddin Efendi tarafından şöyle tavsif edilmektedir: Şartları yerine getirme ve hakları ödemeye çok önem verirdi. Sevenlerinin, çocuklarının ve akrabasının dinî ve dünyevî menfaatleri için çalışırdı. Özellikle medresesinin bânisi olduğu için kendisinin maddî ve ma'nevî destekleyicisi durumundaki Yusuf Kâmil Paşa ile onun saygıdeğer eşi Zeynep Hanımeffendi'yi kat'iyen unutmaz onları dualarında zikrederdi.

Sakalı uzun, kumraldan kıra dönmüş, gözleri açık mavi, burnu uzun ve sağ tarafa biraz yatık, yüzü geniş, yanakları kırmızı, elleri ve ayakları irice, vücudu gayet beyaz, mizacı demevi idi. Sağ yanağında siyah bir ben vardı. Temizliği çok severdi. Değerli giysiler giyerek Allah'ın verdiği nimete şükranı ifadeye çalışırdı. Oturuşunda ciddilik ve vakar, sözlerinde kuvvet, ve letafet vardı. Güzel ve güler yüzlü idi ve büyüklenmezdi.

Kışın geniş bir şalvar ve siyah bir cübbe, yazın ise altı parmak denilen Şam çitaresinden entari ve üzerine çok defa şam hırkası giyerdi⁽¹⁶⁾.

(12) Ey ibret alan ziyaretçi, burada gömülü olan Abdühamid Efendi'dir.

(13) Abdulhamid Efendi asrın seçkin allamesi olduğu için.

(14) Âlem bütünleriyle üzüntü içindedir.

(15) Kemal onun ölüm tarihini yazdı ve bütün müminler ağladı.

(16) İshak Sunguroğlu, a.g.e. II, 161-2; İbnül-Emin, a.g.e. I, 533.

Eserleri

1- *Nüzhetü'l-ahdan fî haşiyeti Tuhfeti'l-ihvan*: Yukarıda hakkında açıklama yapıldı.

2- *es-Simtu'l-'abkarî fî şerhi 'ikdi'l-cevherî fî'l-farki beyne kesbeyi'l-Mâ-turîdî ve'l-Eş'ari*.

3- *Saḫvetü efkari'l-ulemâ fî isbâtı ilmi Nebiyyinâ bi'l-esma*.

4- *Tahmîsü Kasıdeti'l-münferice*

Bu tahmis oğlu Kemalettin Efendi tarafından Türkçeye tercüme ve şerh edilerek basılmıştır.

5- *Nesâyicü'l-ebkâr fî hâşiyeti Netaici'l-efkâr*; Adalı diye meşhur Mustafa bin Hamza'nın (ö.1085/1675?) *İzharu'l-esrâr* üzerine yazdığı *Netâici'l-efkâr* isimli ünlü şerhin haşiyesidir. Gayet mufassal ve mükemmel bir haşiyeye olup ikmal olunamamıştır⁽¹⁷⁾.

6- *Mükhaletü'l-ebzar fî ru'yeti'l-hilâl bi'n-nehâr*.

7- *Buḡyetü'l-kâsıt fî cevabi'l-esileti'l-vârideti min Âmid*.

8- *el-Burhânu'l-münevver fî tahrîmi't-tasvîri ve'ktinâi'l-musavver*.

9- *el-Hallu'l-mükemmel fî'l-havaşı's-siyalkûtiyye ale'l-Mutavvel*.

10- *el-Feydu'r-raviyy fî haşiyeti havaşı'l-Celâl li'l-Gelenbevî*.

11- *Tabsiratu'l-hakk ale'l-ıyan fî hurmeti'l-isti'car alâ kırâeti'l-Kur'an*.

12- *Cevâbu'l-Vezîr fî hurmeti imtinâi'l hâc 'an duhuli Mekke inde'l ve-bâi'l-kesîr*.

Bu eser Ma'mûrâtulaziz valilerinden Süleymaniyeli Abdullah Musîb Paşa'nın fetva istemesi ve hatırlatması üzerine yazılmıştır.

13- "*Velediye Hicâbisi*" üzerine babasının başladığı tamamlanmamış haşiyeyi ikmal etmiştir.

14- *Divançe-i eşâr*⁽¹⁸⁾.

7- MÜFTÜ MEHMED KEMÂLEDDİN EFENDİ⁽¹⁹⁾

A- Hayatı

Mehmed Kemaleddin Efendi, 1283/1866 yılında Harput'ta doğdu. Babası yukarıda terceme-i halî zikredilen Abdülhamid Hamdi Efendi bu oğlunun doğumuyla ilgili olarak şu notu kaydetmiştir:

(17) İbnü'l-Emin Mahmut Kemal İnal, *a.g.e.*, I, 534; Ahmet Turan Arslan, *a.g.e.*, s. 165- 6.

(18) Abdülhamid Hamdi Efendi hakkında geniş bilgi için bkz: İbnü'l-Emin Mahmut Kemal İnal, *a.g.e.*, I, 531-5; İshak Sunguroğlu, *a.g.e.*, II, 156-163; *Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi*, Dergah Yayınları, İstanbul, 1981, IV, 82.

(19) Kemaleddin Efendi hakkında geniş bilgi için bkz., İbnü'l-Emin Mahmut Kemal İnal, *a.g.e.*, II, 853-5; İshak Sunguroğlu, *a.g.e.*, II, 169-175.

"1283 hicrî yılı mâh-ı Ramazân-ı Şerifinin (Ramazân-ı Şerif ayının) on beşinci gecesi leyle-i isneyn (Pazartesi gecesi) ki, peder-i büzürkvar (yüce mertebe sahibi babam) -sellemehu'llâhu Teâlâ- (Yüce Allah ona sağlık/selâmet versin!) ile Deraliyye'ye (İstanbul'a) defa-i sâniye (ikinci kere) olarak gidip avdet olunduktan (dönüldükten) kırkbeş gün sonra mahdûmum (oğlum) Mehmed Kemaleddin bi-lutfihî teâlâ (Yüce Allah'ın lütfuyla) zib-i mehd-ı vücûd oldu (varlık beşiğiyle süslendi, doğdu). Cenâb-ı Fâil-i Mutlak (her istediğini yapmaya gücü yeten Allah) onu âlim-i âmil (ilmini uygulayan bilgin), fâzılı kâmil (üstün ahlak sahibi olgun bir kişi) ve zühd ü takva (Haktan uzak şeylerden uzaklaşma ve Allah'ın emirlerine göre hareket etme) ile âreste (süslenmiş) ve salâh u felâh ile pîrâste (donatılmış) eyleyüp bârru'l-vâlideyn (anne-babasına itâatli) ve ilm ü amelde (ilimde ve amelde) sâlisu'l-kemâleyn eyleye! Bicâhi Seyyidilmürselin (Peygamberlerin Efendisi'nin hürmetine duâmı kabul eyle!) sallallâhü aleyhi ve selleme ve alâ âlihî ecma'in; Âmîn! (Allah o peygamberin ve ashabının hepsinin şanını yüceltsin ve onlara sağlık/selâmet ihsan eylesin!).

Bu satırların ardından da ilim ve edeb sahibi bir babanın kaleminden, ibret verici bir tarzda oğlunun doğum tarihi için şu tarih düşmüştür:

"Çok şükür ola ey Bâri-i enfâs⁽²⁰⁾

Sen beytimizi beyt-i ulûm-şeref eyle⁽²¹⁾

Verdin bana fazlınla Mehmed Kemal'i⁽²²⁾

Lütfunla anı peyrev-i seyr-i selef eyle⁽²³⁾

Bu bir çıkacak, fazlile tarihini Hamdi⁽²⁴⁾

Yâ Rab! Kemal'i bana ni'me'l-halef eyle⁽²⁵⁾

1284-1=1283"⁽²⁶⁾

Mehmed Kemaleddin Harput'ta Cevheriye Medresesi dahilinde bulunan mektebte okuduktan sonra 1294/1887'de babasının Kamil Paşa Medresesi'ndeki derslerine devamla başladı. Bu medrese hayatına girişinin tarihini de yine babası Abdülhamid Efendi şu mısralarla tesbit etti:

"Söyledim târîh-i tâmmın Hamdiya kıldım dua

Sehl ola Rabb'im Kemâleddin'e tahsîl-i fûnûn"⁽²⁷⁾

(20) Ey nefesleri yaratan Allah çok şükür olsun.

(21) Evimizi ilimler evi olmakla şereflendir.

(22) Mehmed Kemaleddin'i sen bana ihsan ettin.

(23) Lütfunla onun önceki iyi âlimlerin yolundan gitmesini nasib eyle.

(24) Hamdi, Allah'ın lütfuyla, onun tarihi bir sayısını çıkararak elde edilecek.

(25) Rabbim, Kemal'i benim için iyi bir vâris eyle!

(26) İshak Sunguroğlu, a.g.e., II, 169.

(27) Ey Hamdi, tam tarihi söyleyip dua ettim:Rabbim! Kemaleddin'in ilimleri öğrenmesi kolay olsun!

Kemaleddin Efendi medresede tahsiline devam ederken aynı zamanda kendisinden sonra başlayan öğrencilere de derslerini okuturdu. Nihayet babasından 1307/1889 yılında icâzet aldığı gibi Şam âlimlerinden muhaddis Şeyh Bedreddin Efendi'den de Hadis icâzeti aldı.

Kemaleddin Efendi babasının yaşlanması üzerine Kâmil Paşa Medresesi'nin tadrîsâtını on seneden fazla vekâleten idâre etti. Babasının 1320/1902 yılında vefatı üzerine müderrisliğe tayin olundu. Medrese programındaki dersleri muntazaman okutmakla beraber -babasının başlayıp ta vefat ettiği için bitiremediği- "*el-Hidâye*"yi, daha önce birlikte icâzet aldıkları arkadaşlarına okutarak kırkûç ayda ikmal etti. Büyük dedesi Ahmed Efendi'nin inşa ettirdiği Sâre Hatun Camii vâizliği ve dersiâm hocalığı da tevcih olduğundan belli günlerde "*el-Câmiu's-sağîr*" okuturdu.

Mehmed Kemaleddin'in memuriyet hayatı şu şekilde sıralanmaktadır:

1325/1897 Ma'muratu'l-aziz Askerî Rüşdiyesi'nde vekâleten Arabî hocalığı,

1326/1898 imtihanla yine bu mektebin kavâid hocalığı,

1318/1900 yine aynı mektebin Arabî hocalığına terfian,

1324/1906 Beş ay kadar vilâyet merkezi Kadılığına vekâlet,

1325/1907 İsti'naf Mahkemesi üyeliği,

1324/1906 ve 1332/1913 yıllarında iki defa Ma'mûretu'l-aziz Sultânî Mektebi vekâleten Arabî hocalığı görevlerinde bulunduktan sonra 1334/1915'de Ma'mûretu'l-aziz Müftülüğüne tayin edildi.

Aynı yıl Harput Dârul-hilâfe Medresesi adını alan ve yüksek tahsil kısmıyla yeniden teşkilatlandırılan Harput Medresesi'nde birinci ve ikinci sınıflara "Tefsîr-i Şerîf", "Hadîs-i Şerîf" ve "Usûl-i Fıkıh" müderrisi oldu.

Birkaç defa rütbe alarak taşra ruûsu, 1319/1901'de İzmir Pâyesi ve sonra tadrîcen "Bilâd-ı Hamse" ve "Haremeyn" pâyeliğine kadar yükselmişti.

Kemaleddin Efendi, oğullarından birinin, bir mektupta bedî' san'atını ihtiva eden şaka yollu yazdığı bir cümle Şark İstiklâl Mahkemesi'nin san-sürü tarafından kötüye yorumlanarak 7/9/1926 tarihli bir kararla Samsun'da ikamete mecbur edildi. Ancak bir müddet sonra suçsuzluğu belli olunca Harput'a döndü. O sırada müftülüğe başkası tayin olunmuştu. Uhdesinde bulunan dersiâmlık, müderrislik ve vakıflarla ilgili diğer maaşları ve tahsisatı kesildi. Kâmil Paşa Medresesi âidâtı da evvelce kesildiği gibi medrese de Özel İdâre tarafından satılarak yıkıldı.

Kendisinin müracaatı üzerine memuriyet müddeti otuz seneden üç gün eksik olduğundan 990 kuruş maaşla emekliye ayrıldı.

Yakalandığı prostat hastalığını tedavi ettirmek için son senelerinde iki defa İstanbul'a gitti. Ancak şifa bulamadan döndü. 9 Zilkade 1354/2 Şubat 1936'da vefat etti ve Harput'ta Meteris'teki aile mezarlığına defnedildi.

Kemaleddin Efendi'nin ölümü üzerine Mevlevî Remzi Efendi'nin yazdığı bir mersiyeyi burada zikretmeliyiz:

Azm-i Ukbâ eyliyor tekmîl-i enfâs eyleyen⁽²⁸⁾
 Kalmıyor ehl-i kemâle hemdem ü hemrâh âh⁽²⁹⁾.
 Bak Azîzim! Elazîz'in merd-i pâk-i ekmeli⁽³⁰⁾,
 -Kim yetişmez öyle bir ehl-i hüner her gâh, âh⁽³¹⁾.
 Hallederdi Zeyd u Amr'in müşkilin müftü iken⁽³²⁾,
 Fıkıh u Tefsîri mükemmel ârif ü âgâh âh⁽³³⁾.
 Üç lisanda şâir-i mâhir iken etti sükût⁽³⁴⁾,
 Şimdi senden istiyor, bir Fâtiha li'llâh, âh⁽³⁵⁾.
 Geldi bir kâmil dedi târihin mağfûr ola⁽³⁶⁾,
 İrtihâl etti Kemâleddîn-i ekmel âh âh⁽³⁷⁾.

Mahmut Kemal İnal, çok kuvvetli bir hafızaya sahip olduğu rivayet edilen⁽³⁸⁾ Kemaleddin Efendi hakkında şöyle demektedir: “ Mensûb olduğu Hânedân-ı ilmin vâris-i kâmilî idi. Vücûdu ne kadar zaif ise ilmi o kadar kavî idi.

Merhum da emsâlî gibi şâir değildi, nâzım idi. Pek çok manzûmesi vardı. Nakl-i mekân ettirildiği sırada çoğu zâyî oldu.”

(28) Nefeslerini tamamlayan(lar) Âhiret'e gidiyor.

(29) Âh, olgun kimselere (bu dünya) sohbet ve yol arkadaşı olarak kalmıyor.

(30) Azîzim işte bak, Elazîz'in temiz ve en olgun kişisi.

(31) Hem öyle bir hünerli kişi her zaman yetişmiyor.

(32) Müftü iken Zeyd ve Amr'in (yani herkesin) meselelerine çözüm getirirdi.

(33) Fıkıh ve Tefsir ilimlerini mükemmel bilirdi.

(34) Üç dilde şiir yazan mahâretli bir kimse iken bugün sustu.

(35) Şimdi senden Allah rızası için bir Fâtiha bekliyor.

(36) Kamil bir kimse geldi, tarihini, Allah tarafından bağışlanmış olsun, dedi.

(37) En olgun kişi Kemaleddin dünyadan göçtü.

(38) Fıkıh ve Edebiyata dair birçok manzumeyi ezberlediği belirtilen Kemaleddin Efendi'nin Kur'an-ı Kerim'i ezberlemesiyle ilgili olarak, İstanbul'da tanıştığım Elazığ Yeni Camii İmamı Cahit Kent'ten dinlediğim ve Prof. Orhan Karmış'tan Kemaleddin Efendi'nin kitapları arasında bulunan terceme-i hâlinde yazılı olarak bulunduğunu duyduğum vak'a şöyledir: Babası Abdülhamid Efendi, ihtiyarlığından dolayı 1307/1889 yılı Ramazan'ında teravih namazını hatimle kıldıramayacağını, bu sebeple oğlu Kemaleddin'e bu iş için bir kimseyi bulmasını söyler; fakat böyle bir kimse bulunamaz. Bunun üzerine Kemaleddin Efendi bu işi kendisi üstlenir ve her gün bir cüz ezberlemek suretiyle her akşam teravihi hatimle kıldırır, bu suretle bir ayda Kur'an-ı Kerim'in tamamını ezberleyerek hafız olur. Bundan sonra fasılasız kırk yıl hatimle teravihi kıldırmıştır. (Bkz. İshak Sunguroğlu, a.g.e., II, 170-176).

B- Eserleri**a- Neşredilenler**

- 1- *Kasîde-i münferice Tahmisi'nin şerhi*
- 2- *Kasîde-i Tantarâniyye şerhi*
- 3- *Hamriyye-i İbn-i Fâruz şerhi olan Levâmi-i câmi şerhi*
- 4- *Kasîde-i Ferîde Tercemesi*
- 5- *Makâmât-ı Sûfiyye Tercemesi*
- 6- *Mertebe-i Hakânî Tercemesi*
- 7- *Ulviyyet-i İslâmiyye*
- 8- *Makâle-i Edebiyye*
- 9- *Hayr-ı Ümmet*
- 10- *Mülâhaza-i Edebiyye*

Bunlardan ilki müstakil olarak, diğerleri ise ilmî, edebî ve tasavvufi mecmualarda neşredildi.

b- Neşredilmeyenler

- 1- *Kasîdetu'l-bürde Tahmîsi'nin Şerhi*
- 2- *Muallakat-ı Seb'a Şerhi*
- 3- *Lâmiyyetu'l Arab Tercemesi*
- 4- *Lâmiyyetu'l-Acem Tercemesi*
- 5- *Nebzetün mine'l vukûf fî me'âni'l-hurûfî ve'z zurûf*
- 6- *Miftâh-ı Harâbât*
- 7- *el-İdâhu't-tâm fî tercemeti'l-eş'âri'l-mevcûdeti fî Kâmûsi'l-a'lâm*
- 8- *Kavâid-i Edebiyat*
- 9- *Hallu'l-vezâif*
- 10- *Ta'lim-i İnşâ*
- 11- *Risâle-i Vahdeti'l-vücûd*
- 12- *Risâle-i Murâkabe Tercemesi*
- 13- *Mukatta'ât-ı Müntehabe Tercemesi*
- 14- *el-İrfânu'l-mahsûsu'l-muktebes mine'l-Fütûhâtî ve'l-Füsûs*
- 15- *en-Nukûlü'l-mu'tebera*
- 16- *İlâve-i Mecmû'a-i Fetvâ*
- 17- *Hadîs-i Erbein*
- 18- *Tesbitu'l-mefhûm fî tahkîki tebe'yyeti'l-ilmi li'l-ma'lûm⁽³⁹⁾*
- 19- *Kifâyetu'r-râdî fî ecvibeti es'ileti'l-Kâdî⁽⁴⁰⁾*

(39) Arapgir Müftüsü'nün açıklama istemesi üzerine yazılmış ve diğer vilâyetlerde de pek çok nüshası alınmıştır.

(40) Erzincan Kadısı Ahmed Efendi'nin suallerine cevaben yazılmıştır.

20- Sicill-i Fetva. Yüzlerce Fetvayı ihtivâ eder.

21- Manzûmeleri: Birçok na't, kasîde ve gazeli ihtiva eder.

Şiirlerinden bir iki örnek nakledelim:

Samsun'da ikamete mecbur edildiği sırada üzüntülerini bir feryad halinde nazmen dile getirmiştir:

Ben lâ-mekânda tayy-ı mekân etmek isterim

Bülbül isem de kat-ı zebân etmek isterim

Bizâr u bîhuzûrum ilâhî zamânedен

Dergâh-ı İzzetinde figân etmek isterim.

Bir gazeli de şöyledir:

Utan ey nefis-i gâfil! Hakk'a dön şirk ü riyâdan geç⁽⁴¹⁾

Dil-âgâh ol, tecerrüd eyle, meyl-i mâsivâdan geç⁽⁴²⁾,

Yetişmez mi bu gaflete tekâpû ehl-i dünyaya⁽⁴³⁾

Yazık, beyhûde ömrün geçmesün çûn u çerâdan geç⁽⁴⁴⁾

Husûl-i maksadın maksûd ise gel bâb-ı Mevlâ'ya⁽⁴⁵⁾

Rezâlettir, der-i mahlûk-ı dûne ilticâdan geç⁽⁴⁶⁾

Tekemmül eylemek bî şübhe varlıkla münâkızdır⁽⁴⁷⁾,

Yok ol, yoklukla var maksûde, ilm u iddiâdan geç⁽⁴⁸⁾.

Karar ister isen evvelce tashîh-i karar eyle⁽⁴⁹⁾,

Mürîd oldunsa ta'kîb-i mürâda i'tinâdan geç⁽⁵⁰⁾.

Asâyâ vermesün gönlün rıza, şehrah-ı irfanda⁽⁵¹⁾,

Münâfî-i edebdir, mâsivâyâ ittikâdan geç⁽⁵²⁾.

Eğerçi ehl-i isyandır Kemaleddin kulun yâ Rab⁽⁵³⁾!

Bırakma nâr-ı hicre, ettiği cürm ü hatâdan geç⁽⁵⁴⁾.

(41) Ey gâfil nefis! Şirk ve gösterişten vazgeç de Hakk'a dön.

(42) Uyanık gönüllü ol; Allah'dan başka şeylerden uzaklaş, O'ndan başka varlıklara meyletmekten vazgeç.

(43) Bu kadar dünya ehlinin ardından koşmak yetmez mi?

(44) Yazıktır ömrün boşuna geçmesin. Bu sebeple, "nasıl?" ve "niçin?" sualleriyle uğraşmaktan vazgeç.

(45) Senin istediğin maksadının hâsıl olması ise Allah'ın kapısına gel.

(46) Aşağılık yaratığın kapısına sığınmaktan vazgeç; zira öyle yapmak bir rezilliktir.

(47) Şüphesiz ki olgunlaşmak, kendinde bir varlık görmek düşüncesiyle çelişiktir.

(48) Bunun için kendini yok say; maksadına bu yokluk düşüncesiyle git, ben bilirim demekten ve iddialara dalmaktan vazgeç.

(49) Gönül huzuru istersen önce kendi kararını düzelt.

(50) Birşeyi istiyorsan (veya bir şeyhe mürîd oldunsa) murad ettiğin şeyin olup olmamasını gözetlemekten vazgeç.

(51) İrfanın (Allah'ı tanınmanın) geniş yolunda değneğe dayanmaya gönlün râzı olmasın.

(52) Zira bu, bu yolda edebe aykırıdır; onun için Allah'dan başkasına dayanmaktan vazgeç.

(53) Yâ Rabbi, kulun Kemaleddin âsi, günahkâr bir kimse ise de;

(54) Yaptığı günahları bağışla da onu aynlık ateşin içinde bırakma.

8- ÖMER NAİMÎ EFENDİĞİL

Müftü Mehmed Kemaleddin Efendi'nin oğlu olan Ömer Naîmî Efendigil Hicrî 1310/Mâli (Rûmî)1308/Milâdî 1892 yılında Harput'ta doğmuştur. Annesi Mutîa Hanımdır. Diyanet İşleri Başkanlığı Arşivi'nde bulunan nüfus cüzdanı sûretinde belirtildiğine göre Ömer Naîmî Bey orta boylu, mavî, elâ gözlü ve buğday renkli idi. 24.10.39 tarihli Nüfus Cüzdanı sûretinde ki ifadelere göre o tarihte Harput'ta Ağa Mahallesi 47 numaralı evde oturuyordu.

Naîmî Bey ilk tahsilini Kamilzâde Hafız Tevfik Efendi'nin Cevheriye Medresesi'ndeki hususi mektebinde yaptıktan sonra beş sınıflı Elazîz Askerî Rüşdiyesi'ne kaydolarak 11 Eylül 1324 (Rûmî)/1908'de şadetenâme alarak pekiyi derece ile mezun olmuştur. Bundan sonra Harput'ta Kamil Paşa Medresesi'ne girerek 1 Eylül 1339/1922 tarihinde Sâre Hatun Camii'ndeki son icâzetnâme merasimlerinden birinde babasından icazetnâme almıştır. Türkçe, Arapça ve Farsça bildiği terceme-i hal belgesinde yazılıdır. Elazığ'da açık bulunan Erkek Muallim Mektebi Türkçe ve Edebiyat öğretmenliğine tayinini Maârif Vekaleti'nin, yetişme tarzı müsâid değildir diye, reddetmesi üzerine bu hal, gücüne gider; 35 yaşında olduğu halde trene biner, İstanbul'a giderken Ankara Hukuk Mektebi'nin giriş imtihanının yapıldığını duyar ve imtihana girerek birincilikle kazanır. 1927-8 Öğretim Yılı sonunda Ankara Hukuk Mektebi'nden pekiyi derece ile mezun olur.

21.06.1956 tarihinde Diyanet İşleri Başkanlığı'na hitaben yazdığı bir dilekçede, mezuniyetten sonraki hayatını kendisini şöyle özetlemektedir: "...Afyon Karahisar'ı Sandıklı Cumhuriyet Müddeiumûmiliğine tayin edildim. 3/11/928 tarihinde bu vazifeye başlayarak bilahare terfian Mardin'in Cizre Kazası Asliye Hukuk Hakimliği'ne nakl edildim. 10/7/930 tarihinde bu hakimlikte vazifeye başlayarak 5/11/930 tarihinde istifa ettim. İstifam vekaletçe kabul edilmediğinden kanunen bir ay bekleyerek 6/12/930 tarihinde mezkur hakimlikten ayrılarak Elazığ'a geldim. Ve avukatlık ruhsatnâmesi alarak yirmidört sene müstemirren Elazığ'da avukatlık ve 12 sene Baro Reisliği yaptım. 954 Kasım ayı içerisinde avukatlığı bıraktım. Sicillim Adliye Vekâleti Zât İşleri'nde ve avukat olmak dolayısıyla Hukuk İşleri Müdürlüğü'nde mevcuttur.

Arzuhalimin Adliye Vekaleti'ne havalesiyle sicillimin aldırılmasını üstün saygılarımla arz ve istida eylerim.

Hamiş: Yaz dolası ile İstanbul'da bulunacağımdan bendelerine yapılacak herhangi bir emir ve tebliğin aşağıdaki adrese bildirilmesini arzeylerim.

İstanbul, Kadıköy Acıbadem Banka Evleri No:10

Naîmî Efendigil. 21/6/956

(Damga pulu üstünde imza)"(55)

(55) Ömer Naimi Efendigil'in Diyanet İşleri Başkanlığı Arşivi'ndeki bazı belgeleri temininde yardımcı olan sayın Dr. Halil ALTUNTAŞ'a burada teşekkürlerimi ifade etmek isterim.

Memuriyetleri

Ticaret Bakanlığı tarafından verilen sicil cüzdanı suretinde ise yaptığı diğer görevler de belirtilmektedir:

Harput Dârulhilâfe Medresesi'nde Ziraat ve Terbiye-i Bedeniyye muallimliğine tayini (6 Şubat 1331-Eylül sonu 1332). Aynı memuriyete 1 Teşrinievvel 1332 tarihinde tayin edilmiş, 1333 Martı'nın sonunda naklen ayrılmıştır. 1 Nisan 1333'de Harput Dârulhilafe Kısım-ı evvel Tarih ve Terbiye-i Bedeniyye muallimliğine tayin edilmiş, 1333 Eylül sonunda buradan ayrılarak 1 Mart 1335 tarihinde Harput dahil ve hariç sınıfları Terbiye-i Bedeniyye Muallimliğine tayin edilmiş, buradan 1 Teşrinievvel 1335'de Harput ibtidâi dahil ve hariç birinci sınıf Ferâiz müderrisliğine tayin edilmiş 1 Teşrinievvel 1336 tarihinde ise Tarih müderrisliği de eklenmiştir. 1 Teşrinievvel 1337'de Nahiv, Feraiz ve Ma'lûmât-ı Hukûkiyye müderrisliğine tayin edilmiştir. 1338 Teşrinievvel'inde Belâgat-i Arabiyye müderrisliğine tayin edilmiş, 25 Teşrinievvel 1338 tarihinde 1900 kuruş maaşla Mecelle ve Ferâiz müderrisliğine geçmiştir. Bundan sonraki görevleri de şöyledir.

1 Şubat 1339 Nahiv, Belâgat, Alâka ve İlmü'l-vadî' müderrisliğine tayin edilmiş, 1340 Nisan ayında Darulhilafe Medresesi'nin lağvedilmesi sebebiyle ayrılmıştır.

1 Eylül 1340 tarihinde Elazığ İmam Hatip Mektebi Edebiyat, Hitabet ve İnşâd derslerine 1200 kuruş maaşla tayin edilen Ömer Naîmî Efendi, Mekteb-i Hukûk'a kaydolması dolayısı ile 15 Eylül 1340 tarihinde bu görevinden ayrılmıştır.

4 Teşrinievvel 1340'da Ticaret Vekaleti Muhasebe Müdiriyeti Katipliği'ne tayin edilmiş, 1926 senesi Mart ayı sonunda Mukâvelât-ı Ticâriyye Tetkik Dairesi Katipliği'ne tayin edilmiştir. 1 Nisan 1926'da terfi ederek 2000 kuruş maaşla Mukâvelât-ı Ticâriyye Tetkik Dairesi Birinci Sınıf Katipliği'ne tayin edilmiştir. 2 Teşrinisânî 1926'da ise yine terfi ederek 3000 kuruş maaşla aynı dairede tetkik memurluğuna ve 1 Haziran 1927'de Ticaret Vekaleti ve Hukuk Müşavirliği Tetkik memurluğu'na tayin edilmiştir. 1 Teşrinisani 1928'de Sandıklı Cumhuriyet Savcılığı'na 26/7/930 tarihinde de Cizre Kazası Asliye Hukuk Hakimliği'ne geçmiştir.

Ömer Naîmî Efendi avukatlıktan emekli olduktan sonra Elazığ'da 1954'de yeniden açılan İmam Hatip Okulu'nda kadrosuz olarak 3 yıl Akâid, Din Dersi, Arapça ve Siyer derslerini okuttu. Prof. Dr. Mehmet Ali Sönmez, o gün Ömer Naîmî Efendi'den okuyanlar arasında kendisi ve Prof. Dr. Süleyman Ateş ile Mustafa Türkgölü'nün de bulunduğunu bize haber vermiştir. Ayrıca Elazığ'da emekli vaiz Cemaleddin Emiroğlu da kendisinin, Ömer Naîmî Efendi'nin İmam Hatip'teki talebelerinden olduğunu ve Arapça dersinde *en-Nahvu'l-vâdih*'in iptidai kısmını okuttuğunu söylemiştir.

Ömer Naîmî Efendi 1953 yılında Hacc'a gitmiş ve sonra gözünün birini kaybetmekle 1954'de avukatlığı terkederek Elazığ'da fahri vaizlikle iştigale başlamıştır. Uzun zaman Elazığ'ın cefasını çekmesine rağmen kıymeti takdir edilememiş; nihayet 28 Temmuz 1956'da İstanbul'da Sarıyer Müftülüğü'ne tayin edilerek layık olduğu muhiti bulmuştur. Sonra da 5 Haziran 1957'de Beyoğlu Müftülüğü'ne nakledilmiştir. 23/10/1962'ye kadar bu görevde kalmış, bu tarihten sonra Üsküdar Müftülüğü'ne tayin edilmişken göreve başlayamadan vefat etmiştir.

Ecdâdından kendisine intikal eden irsî zekâsıyla kuvvetli bir ilim adamı olmakla beraber hafızası kuvvetli, edip ve aynı zamanda hoş sohbet ve faziletli bir kişiliğe sahip olduğu da tanıyanlar tarafından anlatılmaktadır⁽⁵⁶⁾.

22/9/1998 tarihinde oğlu Esad Efendigil'le yaptığım telefon görüşmesinde şu bilgileri de aldım: Ömer Naîmî Efendi Ankara'da tahsilde iken üç kız bir oğlu olmak üzere dört çocuğu bulunuyordu: Nezihe, Nebihe, Esad ve Bedihe. Bunlardan Esad Efendigil emekli subay, Bedihe Emek ise avukattır. Bedihe Hanım'ın oğlu Sinan Emek halen diş hekimliği ile iştigal etmektedir. Ömer Naîmî Bey'in ilk soyadları Erdem iken daha sonra babası Kemaleddin Efendi'nin sağlığında mahkemeye müracaat ederek, EFENDİ-GİL soyadını almıştır. Esad Efendigil devamla şöyle demiştir: "1960 İhtilâli'nde Millî Savunma Bakanı'nın emir subayı olan Talat Turhan vasıtasıyla babama Diyanet İşleri Başkanı olması teklif edilmiş, fakat o bu görevi siyasi bir mevkidir, diyerek kabul etmemiştir.

Babamın vefatından sonra çok zengin olan kütüphanesini Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'ne bağışladım. Orada babamın adına bir köşe ayırmışlardı."

25 Eylül 1998'de Elazığ'da görüştüğüm es-Seyyid Hafız Abdullah Nazırlı Ömer Naîmî Efendi'nin ahabplarından olup onun üstün ahlaka sahip bir kimse olduğunu söyledi. Hatta Hafız Abdullah'ın mukabelesini dinlediğini; ayrıca ondan Kasîde-i Bürde'yi okumasını talep ettiğini ve bir gün Kasîde-i Bürde'yi dinlerken Ömer Naîmî Bey'in içli bir ah çektiğini Hafız Abdullah Efendi hâlâ hatırlamaktadır.

Ömer Naîmî Efendi'den özel olarak istifade edenlerden biri de Elazığlı Nevres Yıldırım Bey'dir. Kendisi ile 26/9/1998'de Harput'ta tanıştım. Nevres Bey Ömer Naîmî Efendi'nin Elazığ'da daha çok Fıkıh ve özellikle de *Mecelle* ile ilgili bilgiler anlattığını söyledi ve şunları ilave etti: "Hocamız *Mecelle*'ye öylesine hakimdi ki verdiği hukûkî bilgiler âdetâ kalbimize yerleşti. Gür bir sesi vardı. Kuvvetli bir hitabet kabiliyetine sahipti."

Ömer Naîmî Efendi'den 3 yıl özel ders alan Prof. Dr. Süleyman Ateş ise hocası hakkında şunları söyledi:

(56) Ömer Naîmî Efendigil hakkında bkz. İshak Sunguroğlu a.g. e., II, 176-178; Fikret Memişoğlu, Harput Halk Bilgileri, Elazığ, 1995, s. 58-59; A. Hâki Demir ve diğerleri, *Beyoğlu Müftülüğü Personel Albümü*, İstanbul, 1997, s. 4, 40.

“Ömer Naîmî Efendi latifeyi severdi, her olay üzerine bir şiir okurdu. Biz mukabele okurken gelir bizi dinlerdi.

Ders esnasında anlattığı fıkra ve şiirleri yazdım. Kendisi Tevfikiye Camii'nde vaz ederdi; ben de orada onu dinlerdim. *Rûhu'l-beyân*'dan vaz'ederdi. Arapça ve Farsça'sı çok iyi idi. İstiklâl Mahkemesi babasını Samsun'da kendisini de Ankara'da ikamete mecbur etmiş; bunu kendisinden duydum⁽⁵⁷⁾.

Yine ondan dinlemiştim: Ömer Naîmî Bey anlayamadığı Arapça bir beytin izahını bir mektup yazarak Hacı Mehmed Zihni Efendi'ye sormuş; o da cevabını geciktirmeden yazmış. Babası Kemaleddin Efendi, bu meseleyi biz de bilirdik; neden tâ İstanbul'a yazdın diye biraz kendisine gücenmiş.

Bir gün babasıyla Elazığ'ın Palu Kazası'na gitmişler. Oranın ağası bunlara hürmet etmiş, yemek ikram etmek istemiş. Uzun süre beklemişler, yemek gelmemiş. Meğer ağa adamını iki saatlik bir yere yemek getirmek üzere göndermiş. Yemek gecikince babası Kemaleddin Efendi:

“Sâhib-i hânede yok bir fâide

Rabbenâ enzil aleynâ mâide”⁽⁵⁸⁾ demiş...

Saygıdeğer Elazığlı'lar,

Memleketinizde yetişen bir ilim hânedânından bir kaçını size kısaca tanıtmaya çalıştım. Bir damla, denizin nerede olduğunu haber verir derler. Ben az söyledimse de, eminim ki, siz çok anladınız.

Sözlerimi burada noktalarken izninizle, bu münasebetle aklıma gelen bir kaç husûsu arz etmek istiyorum:

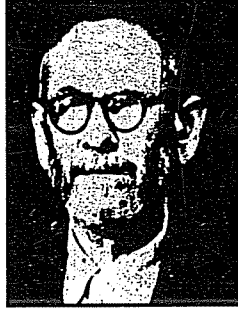
1- Bahis konusu Efendigil Ailesi'nin günümüzdeki temsilcileri olan vârislerinden -haddim değilse de- bir ricam var: Aileniz ferdlerinden hiç değilse bir genci ilmî sâhada, özellikle dedelerinizin meşgul oldukları ilim dallarında yetiştirin. Bu istirhamımızı arz etme cür'etini gösterirken “Mezar taşıyla övünülmez.” tarzındaki atasözünü biliyoruz. Fakat yine atalarımızdan kalan şu sözü de hatırlatıyoruz: “Ot kök üstünde biter!”

2- Burada saydığım ve bu belde de yetişen âlimlerin hayatları ve eserleri ayrı ayrı birer mastır veya doktora tezi çapında ele alınarak incelenmelidir.

3- Elâzığ kültürü için çok önemli gördüğüm -mekanı Cennet olsun!- İshak Sunguroğlu'nun hazırladığı *Harput Yollarında* isimli eser, bir akademisyen tarafından mutlaka yeniden gözden geçirilerek ve İNDEKSİ olarak neşredilmelidir. Eminim ki, bu işi yapacak olan da neşredecek olan da takdire şâyân bir hizmet yapmış olacaktır. “Ma'mûretu'l-aziz”in gönlü ma'mur insanların bu isteklerimizi anlayışla karşılayacakları ve bir gün gerçekleştirecekleri hakkındaki umutlarımı ifâde ederek, hepinize saygılar sunarım.

(57) Bu olayla ilgili belgenin bir sureti Diyanet İşleri Başkanlığı Arşivi'nde olup fotokopisi ekte sunulmuştur.

(58) “Rabbimiz bize bir sofrayı indir.” meâlinde olan bu mısra ayet-i kerimeden ıktıbaştır (Mâide sûresi, 114).

ÖMER NAİMÎ EFENDİĞİL İLE İLGİLİ BAZI BELGELER

Ömer Naîmî Efendîgil'in
Diyanet İşleri Başkanlığı Arşivi'ndeki Resmi.

[illegible]

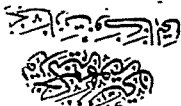
17

Handwritten signature: *[Signature]*

[illegible]

11 51-
 22 151-2

_____ ۱۰۰۰
_____ ۱۰۰
_____ ۱۰

Nüfus hüviyat çıkardığı sureti

No : 0/65807/9786
 Adı : İsmail yeni lakab ve şehrati : Erdem salı . Efendi'kil Tashih
 Babasının adı : Ömer Halim
 Anasının adı : Kamalüddin
 Doğum yeri : Harput
 Doğum tarihi : 1892 , 1308 Bindüvük mekizi
 Mezhebi , dini : İslâm
 Meslek ve idtimai vaz'iyeti : Sandıklı C.M.U dan müst aifi . Avukat
 Medeni hali : Evli
 Boy : Orta
 Göz : Mavi , Ala
 Renk : Buğday
 Vücudta sakatlığı veya nüksanlığı : tam
 Vîlaveti . Kazası : Elazığ
 Mahiyeti : Harput
 Mahalle veya köy : Akça
 Sokak : 47
 Hane No : 34
 Cild No : 20
 Şahif No : 20
 Ne suretle verildiği : Elindeki 7/7/930 tarihli eski çıkardan tebdilen
 Bu nüfus çıkardığında adı ve hüviyeti vazılı Ömer Halim Erdem Türkiye Cumhuriyeti
 vatandaşları olarak nüfus kütüğünde kayıtlıdır . Bu çıkardan Elazığ ili nüfus idare-
 sinden verilmiştir . 24/10/39 Resmi mühür ve imza

Ticaret vekâleti 783 Sicil çıkardığı sureti :

İsim mahlas ve şehrati : Ömer Halim Bey
 Pederinin isim ve mahlesi : Kamalüddin efendi
 Mahel ve tarihi tevellüdü : Harput Hicri 1310 Mâli 1308
 Dar'ı tahsil : Elazığ askeri müdriyesinde mürtteb durumu tahsil ile 1/İyul
 1324 tarihinde şehadetname alarak Harputda Kamil paşa adresine dahil olmuş ve
 1/İyul/1339 tarihinde istisnâname almıştır . Fırko Arapca , farsî lisanlarına
 husna olmaksızın tahsil ve tahsilatı muvaffaktır . Mualimlik Ankara Hukuk makta-
 bında 927-928 senesi dar'ı tahsil nih-tarinde ikmalî tahsil ile 28 derscede diploma
 nı almıştır . Ankara hukuk mektebi tedricknamesi 20/Arstos /928
 Memurlukları : Harput müdriyesi Dar'ülhilâfe girant ve terbiye bedenine muallimlik
 1324 200 kuruş maaşla 6/Subat/1331 tarihinde tayin edilmiş Rıvay evlül /1332 de
 ayrılmıştır 2 200 kuruş maaşla 1/Tegridni evvel/1332 tarihinde avni memurluğa ta-
 yin edilmiş 1333 Martının sonunda naklen ayrılmıştır . 1/Hisan /1333 tarihinde
 500 kuruş maaşla Harput müdriyesi Dar'ülhilâfe kiamî evvel tarih ve terbiye bedenine
 muallimliğine tayin edilmiş 1333 Gayel evlülünde naklen ayrılmıştır . 1340 kuruş
 maaşla 1/Mart/1335 tarihinde Harput şahi dehl ve harin şunları ve terbiye
 bedenine muallimliğine tayin edilmiş 1335 Eylülün kayesinde naklen ayrılmış-
 1340 kuruş maaşla 1/Tegridni evvel /1335 tarihinde Harput-mülka ibtidai d-
 ehl ve hesip birinci sınıf fersiz müdriyesine tayin edilmiş Gayel evlül
 1336 tarihinde naklen ayrılmıştır . 1/Tegridni evvel /1336 tarihinde 1040 kuruş
 maaşla Harput müdriyesi fersiz ve tarih müdriyesine tayin edilmiş 1337 evlül ka-
 yesinde naklen ayrılmıştır . 1/Tegridni evvel /1337 tarihinde 1000 kuruş maaşla
 Nahiv fersiz , malumatı hukukî müdriyesine tayin edilmiş 1338 Eylül Gayel
 de naklen ayrılmıştır . 1338 Tegrini evvel ibtidaiinde belâğeti arabîye müdri-
 yesine tayin edilmiş 24/Tegridni evvel /1338 de naklen ayrılmıştır . 25/Tegridni
 evvel 1338 tarihinde 1900 kuruş maaşla mecalle ve fersiz müdriyesine tayin
 edilmiş Gayel kânuvî sâni 1339 tarihinde naklen ayrılmıştır . 1/Gubat/1339 ta-
 tarihinde Nahiv , belâğat , olkâ ve vâzi müdriyesine tayin edilmiş ve 1340 hisan
 kayesinde Dar'ülhilâfenin 1341 hasebille ayrılmıştır . 1/Evlül/1340 tarihinde A-
 lazığ imam hatib mektebi edebiyat . hitabat , ingiz deralelerine 1200 kuruş maaşla
 tayin edilmiştir . 1/Mart /1340 tarihinde 1500 kuruş maaşla Kiazığ imam hatib
 mektebi avni muallimliklerine tayin edilmiş mektebâ hukukî kaydî hasebille 15/Ev-
 lül/1340 tarihinde ayrılmıştır . 4/Tegridni evvel /1340 tarihinde 1580 kuruş ma-
 aşla ticaret vekâleti mahbese müdriyeti kitabetine tayin edilmiş 926 senesi mart
 kayesinde mukavellâti tûccarîye tedkik deraleleri kitabetine nakl evlenmiştir .
 1/Hisan /926 de terfien ve 2000 kuruş maaşla mukavellâti tûccarîye tedkik derale-
 ri birinci sınıf kitabetine nakl evlenmiştir . 2/Tegridni sâni/1926 tarihinde ter-
 fien ve 3000 kuruş maaşla avni derale tedkik memurluğuna ve 1/Haziran / 1927 ta-
 rihinde 3900 kuruş maaşla ticaret vekâleti hukuk mukavellâti tedkik memurluğuna
 tayin edilmiştir . 2/Tegridni sâni/928 tarihinde Sandıklı C.M.U.lüğuna 26/7/930
 tarihinde çıkardığı hukuk hakimi hakikâti tayin edilmiştir .

Tayin buyurulduğu Sandıklı Kazası C.M.U.igine 3/II/928 tarihinde başladığı ve 618-
 re kazası müferrid hakikâti tayini üzerine 10/7/930 tarihinde başladığı terfien
 ayrılmıştır malumatı HUKUMUN cevabından enlislan Halim bey Sandıklıda bulunduğu 6
 üddet zarfında cumhuriyet müddet umumiliği için yitmiş bir bilgi ve bir cihiz
 veridisini ertesi güne bırakmadan kanun ve usul 3111 nok muntazam ifa etmiş
 olduğundan Zibte bahs nezaket fâiletkâr hareket ve çok dürdât ehliki ediliye
 rûfkesinin ve sair kâra memurlarının mahabbet ve hurmetlerini kazandırarak kâra
 rûfesi memurları arasında tahmine muvaffak olduğu ahenk ve tesanüd sebebille mü-
 melâtî adile ve idariyesinin irtibatı tam ile mihveri malûbta cereyanına hadim
 olmuş ve vazifesinde hâc bir ilisigi kalmamış olduğuna mübavvin işbu ma-
 zabtanız bittanzim memurdan uzaklaşmasından hüvük teassüfleri duvduktusuna muama-
 ilev Halim bave tevdi kılını . 22/7/930
 Hukuk hakimi İbrahim Ceza hakimi : Halid mustantik : Elgan. Ragkâtih
 Hidayat

Cizre hakimliğine sâd mezbete sureti
 Cizre kazası hakimliğine bittayin 26/7/930 tarihinde işe başlayarak 5/II/930
 tarihinde istisnâ ve 6/II/930 de istisnâ eden hakim Halim beyin devan eden ma-
 muriyeti zarfında hakimlik için yitmiş bir bilgi sur'at , kanun ve usul yolile
 ook muntazam ifa etmiş ve muallevh nezaket , fâilet ve çok dürdât ehliki ediliye
 rûfkesinin vâziri bütün kâra memurlarının mahabbet ve hurmetlerini kazandırarak
 muamelâtî ediliyenin mihveri malûbunda cereyanına hadim olmuş ve aramızdan
 uzaklaşması hüvük bir boşluk bırakmış olub ve muallevhin vazifesinden dolayı
 hicbir ilisigi kalmamış olduğuna mübavvin işbu mezbete tayin ve imza kılını .
 Cizre C.M.U. Şefi 6/12/930 Ragkâtih : Kamil

Elazığ valiliği yüce katına :

Bendeniz Harputun Kâmil paşa medresesi müderrisi merhum Müftü Kemalüddin efendiden icazeti ilmiye almış Ulûmi aliye ve Âliye'den mezunum . Aynı zamanda 1928 senesinde Ankara hukuk fakültesinden mezun olarak Cizre asliye hakimliğinden bilistifa ayrılmış ve 930 senesinden bu güne kadar müstemirren Elazığ'da avukatlıkla iştigal eylemekdeyim .

İcazeti ilmiye olmadan evvel Harput Darülhilâfetü'laliyyesinde edebiyatı Arabiyye , mecelle , Feraiz müderrisliklerinde ve Harput İmam Hatib mektebinde Türkçe edebiyat muallimliklerinde Elazığ Erkek muallim mektebinde ve orta mektebde Türkçe hocalıklarında bulundum .

Cizre hakimliğinden 1330 senesinde 35 lira aslı maaşından ayrıldığım gibi son memuriyetim Elazığ orman baş müdürlüğü avukatlığında da aynı derece maaşla çalışmakta idim .

Bu kerre Elazığ vaizlerinden Âmer Biginoğlunun gezici vaizliğe nakli ile merkez vaizliğinin açıldığını duydum . Bu vaizlik kadrosu 25 lira ise de bendelerinin icazeti ilmiyeli ve ve yüksek mektep mezunu olduğum gâz önünde tutularak münasib bir kadro ve maaşla bu vaizliğe tayinime müsaade buyurulmasını ve gereken muamelelerin icrasını üstün saygılarımla arz ve istâda eylerim .

Elazığ İmam hatib okulu Arapça ve Akaid muallimi avukat Naim Efendigil :

Müftülüğe

26.10.954

[Signature]

26.10.954

Elazığ vilâyeti yüce katını :

Bendeniz Ankara hukuk fakültesinden ve icazetname ile dersden mezunum . Bu kerre Elazığ müfettişlik kadrosunda 15 lira asli maaşlı bir vazırlık münhal olduğunu haber aldım . 1930 senesi içerisinde otuz beş lira asli maaşlı Cizre asliye hukuk hakimliğinden istifa ederek müstemirren yirmi dört sene Elazığde avukatlık ettiğimden ve bu sene bu vazifeyi gendi arzımla bıraktığımdan iki derece üstün maaş almak üzere bu vazifeye tayinime müsaade buyurulmasının Yüksek Diyanet İşlerine inha edilmesine müsaade buyurulmasını saygılarımla arz istida eylerim .

Not : Yüksek vilâyet makamına Diyanet işleri zât işleri sicil ve LV müdürlüğü 116-2520 /28831 No ve 15/12/954 tarihli yazıda : (Reisliğimize ibraz ettiği icazetnamesine göre ilmi ehliyeti haiz olduğu anlaşılan) denmektedir . Saygılarımla arz olunur .

Avukat : Naimi Efendiğil .

23

N.

Miftavuz
23-3-955
Tali-
E. Naimi

62 23-3-955

Diyenet işleri yüce rei-liği :

A N K A R A

Bir vazırlığa tayinim hakkında Yüksek Riyasetinize vaki müraceetime verilen 250-IIİ6 ve 2883I No ve 15/12/954 tarihli cevabî emirlerinde : (30 lira aylık almış olduğundan kadro bakımından ancak müftülüğe tayini mümkündür .

30 lira aylıkla Ovacak , Pülümür , Mazgerd veya Nazimiye müftülüklerinden birini harcırahsız kabul ediyorsa müv-feketnamesinin ve ilişik listede yazılı belgelerin gönderilmesi) emr edilmişdi . Bu kazalara gidemeyeceğimden arzî itizar eylemiş ve ilmi ehliyetimin kabul edildiğine teşekkürlerimi arz ederek icazeti ilmiyemi geri istemişdim .

Bu kerre İstanbul - Sarıyer veya Adalar kazalarının müftülüklerinin münhel olduğunu eşitdim . Yüksek riyasetce ehliyetim kabul olduğuna göre harcırahsız bu müftülüklere talibim . İntihaba arz edildiğim takdirde bu muhitlerde bendelerini tanıdıklarına göre kazanacağımı kuvvetle ümid ediyorum . Tayinime müsaadelerini ve bu bobde gereken muamelelerin icra ve ifasına emir buyurulmasını üstün saygılarımla arz ve istide eylerim .

Adres : Elazığ İmam hatib okulu Arabçe ve din dersleri öğretmenî mücezz Avukat Namî Efendigil
İstasyon caddesi No 31 Elazığ .

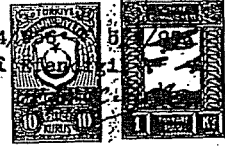
R. T. A. end.

8.5.956

M.40

5/4
Naimi

12573 - 8 M 1956

mun. T
8.5.

Diyanet işleri yüce reisliğine :

A N K A R A

İstanbul Seriyer Müftülüğüne tayinime müsaade buyurulması hakkında mükeddema mekani samilerine müraceetde bulunmuşdum . Lütfen müraceetim nazari dikkete alınarak evelce 35 lira maaşla istihdam edildiğim Adliye vekâletinden sicilli istenmiş ve fakat maalesef böyle bir name tesadüf edilmediği cevap verilmesi üzerine Maarif vekâletinden sual edildiğini haber aldım .

Bir kolaylık olur ümidile eşşğıdaki hususları arz mecbur kaldım .

Bendeniz 1928 senesinde Ankara hukuk fakültesinden mezur oldum . Afyonkarahisar hisari Sandıklı C. Müddetumumiliğine tayin edildim . 3/II/928 tarihinde bu vazifeye başlararak bilhazere terfian Mardinin Cizre kazası saltıve hukuk hakimliğine nakl edildim . 10/7/930 tarihinde bu hakimlikde vazifeye başlararak 5/II/930 tarihinde istifade etdim . İstifem vekâletce kabul edilmediğinden kanunen bir ay haklavarak 6/12/930 tarihinde mezkûr hakimlikden ayrılarak Elazığa geldim . Ve avukatlık ruhsatnamesi olarak virmi dört sene müstemirren Elazığda avukatlık ve 12 sene Bero reisliği vurdum . 954 kasım ayı içerisinde avukatlığı bıraktım . Sicillim adliye vekâleti z t işlerinde ve avukat olmak dolavisiile hukuk işleri müdürlüğünde mevcuttur .

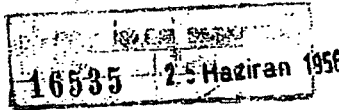
Arzuhalımın Adliye vekâletine hevalesiile sicillimin aldirılmasını üstün saygılarımla arz ve istide evlerim .

Hamis : Yaz dolavisiile İstanbulda bulunmadığımdan bendelerine vapılacak her hanki bir emir ve tebligın aşağıdaki adrese bildirilmesini arz evlerim .

İstanbul : Kadıköy Acıbadem bankası evleri NO 10
Naimi Efendigil .

Zeynep

25.6.956

21/

em. Tet
25/6

İsmâti ilmiyye nureti :

Bismillahirrahman irrehim :

Elhamdülillâhilezi gerohe şüdrâle Ülemsi lienvarilulûş innafî . Ve vesehe nûhurehüm bioevgîrîhîrîl fûnûnî ilâmîe ve besete mevaidi cudihî elnatiketi bi vücutü vücutihî ve vesie külle şey'in ilâmî ve ve ehte bolâslemine birren ve nîma . ve delle ala iha-teti ilâmihî ve kemâli müdretihî bedîü meâvustihî min mevzuâtihî ve merfûatihi ve me-yazûbû an ilâmihî mekâsîsî miskolî zerretin fil'ar'di velâ fîssemâ : velâyûhitone bigay' in min ilâmihî illî bi meâsî : fe şühâne men tahatillevhâmû fi beydesi sun'ihî ve küdretihî ve bağetîl ehlâmû bi idbâil aczî an iktinâhî zâtihî ve ırfânî seriretihi neş'e-dû enlâ ilâhe ilâllâhû vahdehu lâ serike leh gehâdetel melâiketi ve Ulil ilmi : ve neşhedû enne seyyidena Muhammeden abdühü ve resulüllezî gehide bi ülvüvü şe'nihî ve şümûvü mekânihî elberüttem . ve nusallî ala ahsenil berriyyeti halken ve ekremihim mesneben ve hakken . El mebusû li tekrimî mekârimiggiyemî ve takvîmî menahicil hikem ve ala itrethi mefâtihi fâdîl ve fâsîl hitab : ve şehabetihî mesabihül ihtidâi li-ülil elbabî

Binna bedû : feyekolulü abdül meşkinül müftekirî ilâ feyzî rabbihîl lâhutî Hafız Muha-mmed Kemalüddinül Harputî Elmürfî bi vilâyeti Mameuretülâsîz ceselehu ilâhü teala mal-tehikan bi ahlîl hâkiketi vettenyîz . inne ahsenî me yûtteğ ve yutleb ve enfesü ma-yûsteha ve yûrgebü cevherü ilmin yukoddemü bihîl aklîl alel cohlî . ve bîhi yeteref kkal mer'û ilâ alelmenazilî ve yehtedi ilcîl metlubi . ve yühâbü fâlkilubî hatta inne elaceme minen nîsâmî yehidû min bunî -deme ve yûvekîrül ahlâfe egşşûyuh lemna vedu-du lehüm fil ırfânî erşûş . Ve biçümle innel -vke vennâkle gahidnî seyyivânî bienne-elâlîme ve l cahlânâ ziddânî lâ yestevey-n : ve lâza kale azze celle fi kitâbihîl me-ekmîni (hal yestevîlâzine vellezîne lâ y-lemun . ve me yestevîlâza velbasir . Velâ yünebbühûka mislû habîr) Ve verade min eseril mesurî min hayrîlbegerî (İnnel şüvete ve el revhete fi talebil ilmi hayrûn minelcâih-î fi seblîlîlîhi ve tedellîl melâiketü cöniheteha litâlibil ilmi riden bimâ y-enedü . Ennelâlîme yesteğfirû lehâ men fîssemâ mal velâst hettal hitânî filayemî) Velehbârû fi hâzelbâbî kesiretûn . Velasarû filhî besiretûn ve yeteuhû men tezakkere vehtede vesselâmû ala men ittebeel hüde . Velilmi melekettün yemlikû bihîl inşânul fâdîle şîl melekî hatta şîd kadırhü ve sema zikrühü a-lelefeki ve ye'uhû mesrîl hâşhinnüme min hâdiketî ve allame Ademel esma . Ve hüve mütehalîful'ar'vî tevîlüzzevîl mecdîhî ve egrâfihî ulumul şşer'î ve dâin Elâzî y-dânû hemilîhî bi şheindîlî ve veduru sleyh sedetiddareynî . ve yengârîhü leha el şüdrûl ezareynî ve min semme len tezallî taiftetün min üllinnüha mütenaviletên lehâ velov byuneil behmî vesnûhü . ve tara eizzetel ric-îl teğdûdû litelâleha elirhal ve yeacurune ilâ menazilîhî kunnûcumî fîssemâ yetteğünel fâdîle yehdu bîğidülilâle fîzzulâse neylen ilâ gerefi men tesallme ve allame kema egare ileyhi fehrülâlemî SL bîkavîhî lien yehdiye Allâhü bîke recülên hayrûn min hümdürünneamî ? . ve inne minhüm rafie hateykel ersakamî elmutenzine fîsilikîl ülemail alâm . Elâfedülüllezî leyse erd-iyetünnecebati fi sebh ve lâhe unvanul fâdîl alf şehîrî ülâhü vel kâmilüllezî şâdda büdrül ülâmü vel -ar-rîfî ve rehbe fi hâşşîl-yehîrîl mecdî ve zallîhal varîfî kanîsî sevanîhîl efkârî fi beydeil tahkîkî hâzîl kasebîsasebaki fi hilyetîl tedkîk . elcüm-ül anil istînasî binnasî ala şe'nihî vel mürakî anittazyîl cevhere zamanîhî elnavîlî min gerefil ilmi küleşh vel nâvîlî min rûtebit tedrisî rû'shü Elmüsderrisü bi medre-setî darülhîlafetîl müzâfeti ilâ Harput elmutekennisü evyabde fevaidil ülmülîlîfî lâ tenfekül en zîhnihîl vekkâdî velâ tetufû . El-fâdîlül mütefenninü Elhalâkûl bîfître-tihâ Elâlimül mütkinü bimâ yüredû min mehasinî nâtihi elneclünneccibül el nesîb el-veledül neblül edîb semiyî ceddhîl kebîrîl alf elmulûl bîttederdüsî vel tedrisî fil eyyamî vel ley-lî (MŞR NÂMÎ) efendi vefkokehülâhâhü müde ve lûmdî ve hezîfehe bilütfihî esmedî ve ebkâhîl rakîyen mearice mederîcîl elmeedî ve menahice mebaheuî esadî ve mürevviden rüvdel ülâmî bîvâbîlî dersihî ve camîan filfedâilî külle olâsîn ilâ cinâhî ve eselê lûhü teâlâ senniyebnî Kemâlîl kâmilî fi hâşşîl asrî ve mazhatt-terfikâtîllemâgîyyeti elletî yefutû bihîl h-erî hayrûl küddire kadır şhdhî ve ce-dde cîddü ceddhîl müktefîyen idre ecdedihî illezine bezelo mehcicehüm münzû asarîn fi besvîl ülâmî vel iftâi fetterbe-lâhîkî bîrâ-bîkî bi tevfkîgî bi tevfkîhîl taalâ fi iktinâhî kemâlâtînnerefiye fetgâkkeke fîhîb kevlühü eaze ve eel Elâkama bîhmî şürri-yetehüm bîlâ xmrîn ve lem yeşel mâlesan müz ümitet anhûl temâimü ve nîbet bîhîl esam-î ala müleşmetil medrestî ur müd-ressetîl fûnûnî ve mutaleetîl kütübîl bîşzevâhîrî vel bütümî mültekten ferâidîhe ve murtebeten bîketebsî fevâidîhe . müleşmen il-mecîsîl fekrî ilâ hazâzenan fi t-hâilîl mükâtilülumî ve mekulâleha bigay'î teva-nîn . fehaza min memmî men menne -leyne hüvel Mennan fenahmedükellâhüme ala müleş-selî nusâike ve meğkûlûke ala mütevâtîrî -lâike ye-zîn luttî vel ihasanî hatta sheze mânnî cümlete şübrühî ve mütumunî ve heşînen heze zin dekyîkîl fûnûnî ve cema min sezeratîl ülâmî fevkehîl zekâetül eşhamâ veatenn min ziyâzîha envarên lem tübros mî-nel ekâmî vestefede ve efâde ve tekelleme min küllî bahân ve eade vantele biha-mîlîlîlîhî ve tabehu ve serafe bîlîmtînsî ilal ülâmî intîşârühü feceade an yanhöri-te fi şîkîl ülamâidînî . şüdrîlengâhî ve usemâil yekîr bûdurîl eyyamî festecasenî bi lîsanîn halîn iz temme bîhamîdîlîhî esabûlî kemâlî ve an lem ekkîn min fûrânî haz-el-mealî ve lem ead bûdden minel is'atî bi metlubbî vel mübederetî bi incazî meğ-ğîhî izîl teğebbühî bi fûhulîrric-îl yuaddû min kerâmîl hîsîlî ve yeçîbül isabetü inderhüm lîmesul . Peha ekol : fecezetühü bîküllî metalekkeyyühü minel ülmüş gerîy-eti vel ferîyyeti ve tevî -aytühü minel fûnûnül nekîyyet' velâkîyyeti ve eceztü lehu fi mutaleetî şübürül fâhretî ve itiyadîl avâlimîl za-retî elletî ellefêhe esatî-nü elmettîl tekîrî min küllî vevâzin ve bîsîtin ve sannefeha selâtinü esîrretîl ta-hîrî min küllî şemlîn ve muhitîn ve istîhrecîl mefi metevîyyühü minel fevâidîl ba-ria ve istînbetü mefi tedâfîhî minel fer-îdîl f-erîe ve sevğığlî ifâdetühâ ilâmîkte-bîsîne min envârîhîl rade tefâiren ve t-krîren ve ifâdetühâ ael müğtenîmine min me-ğonîmî esşerîheğl f-eketî izeten ve tezkîren ala me nazome benanul beyân fi şâstîsîdu-urî ve rakketühü yûrretül berâstî fi tayrî rîkkîheğl meşurî hebema esazenî seyyidî ve senedî ve rûknî ve mutemedî ebi ve üstâzî ellezî fîlulâmî ileyhi istînsîlî mercîl fûhulî vel ecille menbeil ukulî vel edîlle esserî fîlulâmî ilâ afâkî üstadülküllî fil küllî elâfîlîlâk şîl ahlâkîl merdîyyetî vel ehvâkîssalîhatîse sennîyye velamâlîl fâdîle-tîzzekîyye elehîzîl min küllî fennîn bîevf-erî n sîbîn erarî fi küllî ilâmî merahul hâsîbî şshîbül tahkîk-îlî bedîetî elh-rîsîl el- tahîlîs şünnetî ve müleşnebetîl bîda Elâllâmetül -acîlül mikd-erî vel fehbebetül cemîlül asr . Elâfîrûn nîhrîrî velmüclîl-fül kebîrîl şehîr müceâlî ceyyûdül-şerî bi telîfîhîl bîhîretîrrîvî ve leclîyyî meş-sînî abğîhîrrîkîke ala menesretîl îğ-zeretî vel enb-î velfekihîl ecclîl elcedîbül bardû hâtimetül muhâkkîkîn elefâdelüeserî ez-şî-şîl müc-hîdîdîl elverül mültehakkî bi şümr-çîl müttekîne (Elâheç Elh-f-ş Abdülh-mîd hâmdî efendîl harputî fi cennetîl hulğî şülühü atî bîen cevlehu-lîlîlîhî t-âle meşşeren li hit-bî febhîlî fi ibâdî fâdîlî cennetî .

